

Projektipäällikkö Päivi Putkuri, Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu
paivi.putkuri@pkamk.fi

Voimaa aikuisten ohjaukseen

Aikuisopiskelijan ohjaus ammattikorkeakoulussa – hanke

Parhaimmillaan aikuiskoulutus vastaa aikuisen oppijan henkilökohtaisiin oppimisen ja ammatillisen kehittymisen tarpeisiin ja tukee elämänlaajuista oppimista. Toisaalta aikuiskoulutuksen kautta on mahdollista vastata laajemmin työelämän kehittämistarpeisiin. Aikuisopiskelijan kokonaistilanne ja koulutuksen toteuttamismuodot haastavat aikuiskoulutuksen järjestäjiä suunnittelemaan aiempaa huolellisemmin aikuisopiskelijoille suunnatun ohjauksen sisältöä, menetelmiä, ajankohtaa ja työnjakoa.

Aikuisopiskelijan ohjauksen kehittämistä varten on perustettu valtakunnallinen verkostohanke, jonka toiminta ulottuu vuosille 2007 – 2009. Hanketta rahoittaa opetusministeriö ja sitä koordinoi Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu. Hankkeen tehtävänä on rakentaa aikuiskoulutusta kehittävä valtakunnallinen yhteistyöverkosto, jonka työskentelyn kautta syntyy aikuisopiskelijoiden ohjauksen käsikirja korkea-asteen koulutukseen.

Aikuisena opiskelemaan

Aikuisopiskelijan elämäkokonaisuudessa työ, perhe, vapaa-aika ja opiskelu liittyvät kiinteästi yhteen. Ajan ja voimavarojen jakaminen näiden elämänalueiden kesken voi olla vaativaa. Aikuisena opiskelemaan aikovan mielessä liikkuu monenlaisia kysymyksiä, ennen kuin päätös opiskelun aloittamisesta tulee todeksi. Aikuisopiskelijan opiskelua luonnehtii usein ajankäyttöinen tasapainoilu työn, perheen ja opiskelun välillä sekä pitkäaikaisen opiskeluun sitoutumisen mukanaan tuomat jaksamisen kysymykset.

Koulutusjärjestelmässä ja opiskelutavoissa sekä -menetelmissä tapahtuvat muutokset lisäävät omalta osaltaan aikuisopiskelijoiden ohjauksen tarvetta. Aikuisen kokemukset aiemmasta opiskelusta ja oppimisesta voivat olla useiden vuosien takaa, joten hän voi tarvita opiskelutaitojen harjoittelemista, tietoa oppimisesta ja opiskelun tämänhetkistä vaatimuksista. Opiskelua suunnitteleva aikuinen tarvitsee jo ennen opintojen aloittamista tietoa, tukea ja rohkaisua oman opiskelupaikkansa ja omien tavoitteidensa löytämisessä.

Jokaisella opiskelunsa aloittavalle aikuisopiskelijalle muotoutuu omanlaisensa oppimispolku. Aikuisille tarkoitettujen koulutuskokonaisuuksien rakenne ja työskentelytavat pyritään suunnittelemaan sellaisiksi, että suuri osa opinnoista on mahdollista toteuttaa työn ohessa. Opintojen alkuvaiheessa aikuisopiskelijan aiemmin hankittu osaaminen tulee tunnistaa ja tunnustaa, ja rakentaa yhdessä

opiskelijan kanssa opiskelusuunnitelmaa. Verkko-opinnot opiskelumuotona muuttavat myös omalta osaltaan ohjauksen toimintakäytäntöjä.

Ammattikorkeakoulujen aikuiskoulutus

Aikuisopiskelijoiden ohjauksen kehittäminen on monesta syystä ajankohtainen asia ammattikorkeakouluissa. Ammattikorkeakoulujen opiskelijoista noin 20 % on aikuisopiskelijoita. Aikuisopiskelijoiden määrän arvioidaan lähitulevaisuudessa kasvavan sekä pitkäkestoisissa tutkintoon johtavissa että lyhytkestoisissa koulutuksissa. Ammattikorkeakoulujen aikuiskoulutusmuotoja ovat tutkintoon johtava aikuiskoulutus, ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtava koulutus, erikoistumisopinnot, avoin ammattikorkeakouluopetus ja monipuolinen yrityksille ja erilaisille yhteisöille suunnattu lyhytkurssitoiminta. Vuonna 2006 ammattikorkeakoulututkintoon johtavassa aikuiskoulutuksessa opiskeli 20 564 opiskelijaa. Avoimessa ammattikorkeakoulussa opiskelevin määrä samana vuonna oli 15 411. Tämän lisäksi tuhansia aikuisia opiskelee lyhytkestoisissa koulutuksissa.

AMK – tutkintoon johtavaa koulutusta järjestetään nuorten ja aikuisten koulutuksena. Tutkinnon tavoitteet ovat molemmissa koulutustyypeissä samat, mutta aikuiskoulutuksen toteutuksessa ja käytännön järjestelyissä pyritään mahdollistamaan tutkinnon suorittaminen työn ohessa. Erikoistumisopinnot ovat laajoja 30 opintopisteen mittaisia täydennyskoulutusohjelmia, joissa opiskelevat täydentävät ja syventävät ammatillista osaamistaan.

Avoin ammattikorkeakouluopetus on avointa opetusta kaikille iästä ja pohjakoulutuksesta riippumatta. Se vastaa tavoitteiltaan ja vaatimuksiltaan AMK – tutkintoon johtavaa koulutusta. Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet voivat työelämässä hankitun kokemuksen jälkeen syventää ammatillista osaamistaan jatkamalla opintoja ja suorittamalla ylempään ammattikorkeakoulututkintoon. Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon voi hakea opiskelemaan henkilö, jolla on ammattikorkeakoulututkinto tai muu soveltuva korkeakoulututkinto sekä tämän jälkeen hankittu vähintään kolmen vuoden työkokemus asianomaiselta alalta.

Verkostosta voimaa aikuisopiskelijoiden ohjaustoiminnan kehittämiseksi

Ammattikorkeakoulujen yhteisessä aikuisopiskelijoiden ohjauksen kehittämisverkostossa on 150 toimijaa 23 ammattikorkeakoulusta. Verkoston toimintaan osallistuu aikuisopiskelijoiden lisäksi tiedotus-, neuvonta-, ja ohjaustyötä tekeviä ja aikuiskoulutuksen suunnittelu- ja koordinoitavissa toimivia henkilöitä. Toiminnassa huomioidaan tutkintoon johtava aikuiskoulutus, erikoistumisopinnot, avoin ammattikorkeakouluopetus ja ylempät ammattikorkeakoulututkinnot.

Hankkeen työskentely keskittyy neljän työryhmän työhön. Ryhmien työskentelyteemoina ovat aikuisopiskelijan, aikuisen ohjaajan, aikuisopiskelijoiden opetussuunnitelmien ja aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen kysymykset.

Aikuisopiskelijana teemaryhmän tavoitteena on rakentaa yhdessä toimintatapoja kohdata aikuisopiskelijoiden ohjauksen tarpeita ja haasteita. Työskentelyssä keskitytään aikuisopiskelijan opiskelu- ja oppimisvalmiuksien ja aikuisen elämäntilanteen ja opiskelun yhteensovittamisen kysymyksiin. Teemaryhmän tavoitteena on tuottaa ammattikorkeakoulujen käyttöön malleja eri aikuiskoulutusmuodoissa opiskelevien aikuisopiskelijoiden ohjaussuunnitelmista. Suunnitelmissa huomioidaan aikuisopiskelijan ohjauksen tarpeita ja haasteita opintoihin hakeutumisvaiheesta opintojen jälkeiseen vaiheeseen.

Aikuisopiskelijan ohjaajana teemaryhmässä tarkastellaan ohjaajan näkökulmasta, mitä erityisyyttä aikuinen opiskelija tuo ohjaukseen. Tavoitteena on kuvata ja ottaa käyttöön toiminta- ja työskentelytapoja, joilla tuetaan ja ohjataan aikuisopiskelijan opinnoista selviytymistä, oppimaan oppimista ja ammattitaidon kehittymistä.

Aiemmin opitun tunnistamisesta ja tunnustamisesta hopsiin teemaryhmän työskentelyn tavoitteena on omalta osaltaan tukea AHOT – järjestelmän, prosessin ja menetelmien perusmallin rakentamista ammattikorkeakouluissa. Ryhmän tehtävänä on myös tuoda esille niitä mahdollisuuksia ja haasteita, joita osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen tuovat ohjaukselle ja henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadinnalle.

Aikuisopiskelijoiden opetussuunnitelmat ja ohjaus teemaryhmässä tavoitteena on nostaa esille oleellisia näkökulmia ja toimintatapoja laadittaessa opetussuunnitelmia aikuisille. Keskeistä on tuoda esille näkökulmia, mitkä on tarpeen ottaa huomioon laadittaessa koulutuksen toteutussuunnitelmia aikuisopiskelijoille.

Keväällä 2008 jatkuu syksyllä 2007 työnsä aloittaneiden teemaryhmien työskentely sovitun aikataulun mukaisesti. Hankkeen nettisivuilta osoitteesta <http://www.pkamk.fi/aikuisopiskelijanohjaus> löytyvät teemaryhmien tapaamisajankohdat, -paikat ja sisällöt.

Kevään aikana toteutetaan aikuisopiskelijoiden ohjauksen tilannetta kartoittava kysely aikuisopiskelijoille. Kyselyn tavoitteena on kartoittaa opiskelijoiden kokemuksia saamastaan ohjauksesta ja täydentää viime vuonna aikuisopiskelijoiden ohjaajille suunnatun kyselyn kautta saatua tietoa. Kysely toteutetaan yhteistyössä SAMOK ry:n kanssa. Hanke esittyy ammattikorkeakoulujen ohjauspäivillä Joensuussa 24.- 25.4.2008. teemalla

"aikuisopiskelijoiden ohjauksen hyvät käytännöt". Aikuisopiskelijoiden kanssa työtä tekevä ammattikorkeakouluhenkilöstö kuin myös aikuisopiskelijat ovat tervetulleita hankkeen toimintaan.